

МІСТОБУДУВАННЯ

УДК 711.4:911.375.1 (045)

Аксютіна О. О.,

студ. 4 курс

aaksiutina@gmail.com

Хлюпін О. А.,

ст. викл.

Національний авіаційний університет, Україна, Київ

Ahlupin@ukr.net

orcid.org/0000-0002-9847-5260

ОСОБЛИВОСТІ УРБАНІСТИЧНОГО РУХУ ТА ЙОГО ОСНОВНІ ІДЕЇ

Анотація: у статті розглянуто особливості поняття урбаністики та основні засади урбаністичного руху. Прослідковано зв'язок з іншими дисциплінами. Розглянуто поняття тактичного урбанізму та його найпоширеніші світові ідеї. Відстежено прояви тактичного урбанізму в Україні та запропоновано варіанти впровадження заходів націлених на покращення умов сучасних міст України.

Ключові слова: урбанізм, міський простір, громадянське суспільство, тактичний урбанізм, ідеї, місто.

Постановка проблеми. Україна переживає переломний момент своєї історії. Старе закінчилось, а нове ще не почалось. Майдан, війна, політична і економічна криза створили запит на зміни. Реакцією на ці події у активному громадянському суспільстві стала активізація урбаністичного руху. Кожен мешканець міста робить свій вклад у розвиток міста, з метою створити комфортні умови для проживання. Найпростішим прикладом прояву урбанізму є облаштування лавки під під'їздом, що несе вагомий вклад в урбаністичний комфорт району. На жаль, між європейськими містами і нашою столицею існує урбаністична прірва. Відмінності проявляються у таких аспектах: виходи з метро, пішохідні та велосипедні доріжки, система громадського транспорту, інформаційні системи, дорожні розмітки, дитячі майданчики, облаштування умов для безперешкодного пересування людей з обмеженими можливостями.

Україна зараз посідає найгірші місця за якістю життя. У рейтингу The Economist Київ на 132 місці зі 140.

Урбанізм – це поняття, що характеризує співвідношення людей і міста. Важливим спостереженням останнього часу є те, що люди починають розуміти, що місто – це вони, що кожен з них – урбаніст і відчуває свою відповідальність.

Постановка задачі. Ознайомитись з поняттям урбаністики, її основними засадами, також з поняттям «тактичний урбанізм». Відслідкувати зв'язок з іншими дисциплінами. Розглянути найпоширеніші світові ідеї тактичного урбанізму та перші його прояви в Україні. Вияснити, що ми можемо зробити із ситуацією, що склалася в українських містах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Урбаністика – це самосвідомість у системі розвитку свого міста, вирішення його потреб та праця над оздоровленням та створенням комфортних умов проживання, що стосується кожного жителя. Наслідком урбаністичних процесів стає активізація ролі громадськості, все більшою стає частка так званого громадського проектування.

Архітектура міста - це в першу чергу урбанізм. Якщо провести аналогію між людиною та містом, то урбанізм – це думки та про здоров'я, а не макіяж.

Урбанізм це простота. Слоган Венеційської архітектурної бієнале: «Менше естетики, більше етики». Наше суспільство звикло розглядати архітектуру лише з точки зору «краси», забуваючи про її етичний та соціальний вимір.

Також важливою умовою урбаністичних рішень є ствердження, що все що не має жорсткої причини бути закритим, має бути відкритим. Адже одна з основних тенденцій в європейській архітектурі – прозорість. Крізь стіни будинку має проглядати життя, яке там кипить. Головною прикрасою як інтер'єру так і екстер'єру повинен бути соціум, а не «декор».

В теорії урбанізму важливим є зауваження, що необхідно повернутись до пустоти та тиші. Простір потрібно позбавляти від непотрібних предметів, зайвих звуків. Діалог – це найважливіше, що нам зараз потрібно. Це запорука громадянського суспільства (рис.1).

Рис.1 Приклад урбаністичного архітектурного рішення Музею Воронова

Урбаністика в науковому сенсі є надзвичайно міждисциплінарною (західний відповідник – *urban studies*): вона включає міську антропологію, соціологію, географію, економіку – тобто всі сфери, які здатні якомога повніше охопити такий складний, багатовимірний об'єкт, як місто.

Останніми роками рух тактичного урбанізму, чи, як ще його називають урбаністи, теорії малих справ або міських інтервенцій, масово поширився серед містян всього світу.

Тактичний урбанізм – це гарна можливість для експериментів з міським простором. Його часто використовують громадські структури, щоб привернути увагу до якоїсь проблеми. Тому почала набирати популярності «теорія малих справ» – маленькі локальні дії, які можуть спричинити великі та глобальні зміни у місті та суспільстві.

У даного явища з'явилося декілька назв – *tactical urbanism*, *handmade urbanism*, *DIY urbanism*, *quirella urbanism*, *pop-up urbanism* і т.п. Зміст один – потрібно зробити швидкі зміни, залучаючи місцевих жителів у процес несанкціонованого перепланування міста. Подібні дії не потребують багато грошей і ресурсів, а їх результат помітно одразу. Основне завдання – показати мешканцям, що від них багато залежить.

Розглянемо найпоширеніші світові ідеї тактичного урбанізму.

Ідея №1. Тимчасові гральні майданчики. Мета створення — привернути увагу муніципальної влади до обмеженої кількості гральних і спортивних майданчиків у місті. Для цього люди використовують мінімум інструментів і максимум фантазії. Ігрові футбольні майданчики на територіях супермаркетів, де роль воріт виконують візки, а поле гри обмежено клейкою стрічкою. Намальовані крейдою на парковках чи вулицях лабіринти. У деяких випадках — створення майже повноцінних гральних майданчиків з обмежувальних міських знаків

Головні правила, яким слідує справжні тактичні урбаністи — ніякого вандалізму та використання для створення простору лише тимчасових.

Ідея №2. Атака «зебрами». Цей прояв тактичного урбанізму найхарактерніший для автомобілецентричних міст. Щоб показати що пішоходи мають бути головним пріоритетом у транспортній та інфраструктурній політиці міста, починається своєрідна «атака «зебрами». Для цього міські активісти створюють тимчасові «зебри» в місцях, які, на їхній погляд, вимагають наземного пішохідного переходу.

Ідея №3. *park(ing)*. З метою збільшення зеленої зони міста винахідливі тактичні урбаністи «захоплюють» територію порожніх парковок і створюють невеликі паркові зони. Найчастіше подібні міські інтервенції проводять у

міжнародний PARK(ing) Day, Цього дня у містах усього світу креативні городяни облаштовують на парковках «зелені» парклети з підручних засобів, встановлюють тимчасові ігрові майданчики (Рис.2), створюють місця відпочинку з шезлонгами, встановлюють надувні басейни тощо.

Ідея №4. Соціальні арт-інтервенції.. Художники з усього світу створюють приголомшливий стрит-арт, який гармонійно інтегрується в урбаністичний простір і видає явні недоліки міської інфраструктури.

Ідея №5. Chair-bombing. Головна ідея (дослівно з англійської — «бомбування стільцями») — розповсюдження саморобних стільців простором міста. Але зміст міської інтервенції значно глибший. По-перше, меблі виробляють з вторсировини, наприклад, з непотрібних палетів. Таким чином chair-bombing стає екологічним і практичним способом вторинного використання матеріалів. По-друге, саморобні меблі на вулицях міста створюють вільний та мобільний простір для комунікації та відпочинку містян і туристів, які поживляють міське життя і дрібну торгівлю.

Рис. 2 Тенісний корт на парковці PARK(ING) DAY У Портленді,Орегон, США.

Ідея №6. Злом реклами (*Ad-busting*) - створення чогось корисного для жителів міста з існуючих рекламних щитів. Наприклад, команда Do Tank запустила проект WeSee.Us. У реальному часі перехожі могли анонімно завантажити зі свого телефону будь-яку фотографію району. Потім фотографії виставлялися на порожньому рекламному щиті. Замість нав'язування якогось продукту, рекламна інфраструктура була використана, щоб дати жителям можливість показати один одному їх власне місто.

Слід відзначити, що українські урбаністи взяли ідеї на озброєння і можна відслідкувати перші прояви тактичного урбанізму в Україні:

Трансформації, які відбулися в місті Кременчузі протягом 2015 р., це унікальний досвід культурного активізму, переосмислення пострадянських

просторів та формування потужної креативної команди агентів змін у звичайному індустріальному місті.

Активна фаза трансформацій тривала 9 місяців. За цей час відбулися короткострокові втручання в пострадянський «Художній салон» та закинтий старий кінотеатр у центральному парку. Після короткострокових трансформацій, у місті було створено #Адаптер - альтернативний культурний центр на базі закинutoї столярної майстерні.

Ідейними натхненниками даних процесів виступала міжсекторальна команда лідерів "Культурний діалог", які об'єдналися навколо ідеї переосмислення ролі культури у розвитку міста Кременчука.

Майже два роки активісти стимулювали розвиток альтернативних мистецьких рухів у Кременчузі, налагоджували комунікації в культурному середовищі міста, будували партнерства як на рівні міста, так і поза його межами.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Розглянувши поняття урбанізму, його особливостей та проявів, можна запропонувати варіанти впровадження заходів, націлених на покращення існуючих умов сучасних міст України, а саме: створення нових комунікаційних майданчиків, поживлення дрібної міської торгівлі та активізації міського життя, грамотна, з урахуванням потреб містян організація дорожнього руху та пішохідних зон, активізація ролі громадськості

Висновки. Зараз в Україні, і в інших пострадянських країнах урбаністика стала тісно асоціюватись із альтернативною державній діяльністю з дизайну та проектування міського простору, в першу чергу – соціально орієнтованою, спрямованою на покращення існуючих публічних просторів і вирішення численних міських проблем. Хоча початково урбаністика – це наука про міста, про взаємозв'язки економіки, демографії, соціального складу населення із забудованими просторами. Тобто один із розділів економічної географії.

Урбаністи-активісти, спільно з дослідниками, озброєні професійними архітектурними чи науковими знаннями, перетворюють населений пункт на людино-орієнтоване місто із справедливим розподілом міських благ.

Вона відповідає вимогам сучасного громадянського суспільства, а основними об'єктами дослідження являються людина, спільнота та їх взаємодія.

Сьогодні це не обов'язково планування та креслення. Це ще й постійна комунікація між різними суб'єктами, пошук фінансування і потрібних людей, які зацікавлені у змінах. Важливою є організація політичного процесу. Урбаністика – це також балансування між різними дисциплінами та інтересами різних груп. Це пошук та відбір проектів, в яких ставиться за мету служити

спільному благу, а не індивідуальному інтересу якоїсь конкретної людини або групи людей.

Головними цінностями сучасного здорового міста за концепцією урбанізму повинні бути гармонія, природа, здоров'я, простота, чиста вода, воля, відкритість, прозорість, доступність. Повага до традицій. Повага до літніх і слабших. Не нашкодити. Не робити зайвого. Просто милосердя.

Архітектура - це завжди віддзеркалення, відображення соціальних процесів, наш портрет. Урбанізм покликаний покращити життя суспільства, створити комфортне середовище, позбавивши його зайвого і незручного.

Використана література:

1. Білоконь Ю.М. Управління розвитком територій. Планувальні аспекти / Ю.М. Білоконь; за ред. І.О. Фоміна. – К.: Укрархбудінформ, 2002. – 152 с.
2. Глазычев В. Л. Урбанистика. М., «Европа», 2008. - 220 с.
3. Визгалов Д. В. Брендинг города. — М.: Фонд «Институт экономики города», 2011. — 144 с.
4. Інтернет ресурс: <http://www.newurbanism.org/>
5. Інтернет ресурс: <https://hmarochos.kiev.ua>

Аннотация

Аксютина А.А. студентка 4 курса; Хлюпин А.А., старший преподаватель кафедры Национального авиационного университета.

Особенности урбанистического движения и его основные идеи.

В статье рассмотрены особенности понятия урбанистики и основные принципы урбанистического движения. Прослежены связи с другими дисциплинами. Рассмотрены понятия тактического урбанизма и его самые распространенные мировые идеи. Отслежено проявление тактического урбанизма в Украине и предложены варианты внедрения подобных мероприятий нацеленных на улучшение условий современных городов Украины.

Ключевые слова: урбанизм, городское пространство, гражданское общество, тактический урбанизм, идеи, город.

Annotation

Aksyutina A. A. A fourth year student of the National Aviation University. Khlyupin O.A., Senior Lecturer of the Department of the National Aviation University.

Features of the urban movement and its special ideas.

The article contains a features of the concept of urbanistics and the basic principles of the urban movement, relations with other disciplines. The concepts of tactical urbanism and most widespread world ideas are considered. The manifestation of tactical urbanism in Ukraine is tracked and options for the introduction of such measures aimed at improving the conditions of modern Ukrainian cities are suggested.

Key words: urbanism, urban space, civil society, tactical urbanism, ideas, city.